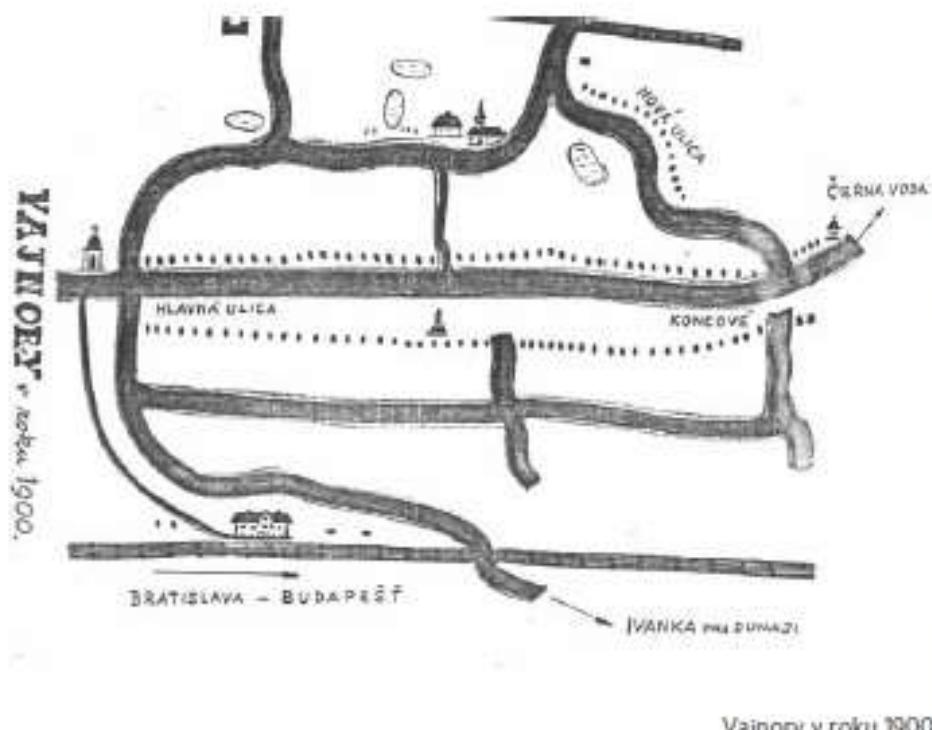

Čo hovorí kronika Prešporská obec Vajnory (3)

Zdroj: V. Fekete: Prešporská obec Vajnory (kronika)
Ilustrácie: archív

Po tomto kráľovskom súhlase (Ondreja III., ako bolo uvedené na záver predchádzajúcej časti, pozn. red.) ešte aj ostrihomská kapitula na čele z jej arcibiskupom spomínaným Ladomerom dňa 16. júna 1297 aj po cirkevnej stránke overila súhlasom túto výmenu a tak obe osady Dvorník a Prača (Vajnory, pozn. red.) sa definitívne stávajú majetkom konventu kláštora sv. Kríža (Heiligenkreutz) v Rakúsku, rádu cistercítov pasovskej diecézy výmenou za Tartoskedd (Tartoskedd = Tvrdošovce, pozn. red.).

Ostrihomskej kapitule však zostalo nadálej možnosť vyberať desiatky. Všetky ostatné práva a náležitosti patrili osadám, ako lúky a pasienky, lesy, Stromy, obrobenná a neobrobenná pôda, tribút, dávky z vína prešli už na nového majiteľa spomínaného konventu cistercítov z Rakúska. Pokiaľ ide

o cirkevné desiatky, prepustila ostrihomská kapitula neskôr štvrtinu z nich bratislavskej kapitule, ktorá zase časť prenajíma mestu Bratislavu (5).

Kvôli pohodlniejsiemu spravovaniu osady Prača a Dvorníka odkúpil konvent Heiligenkreutz roku 1307 kúru v Bratislave na Michalskej ulici. Peter, ostrihomský arcibiskup a bratislavský kanonik, predal tento svoj majetok cistercítom za ročný poplatok osem libier starých viedenských denárov a jeden talent čierneho korenia (6).

Ako to pokračovalo v nastávajúcom storočí okolo výmeny týchto dvoch osad?
– v Heiligenkreutzl arcibiskup Tomáš, spravujúci toto opátstvo dňa 26. februára 1313 potvrdzuje už predtým vydanú listinu Ladomerla z roku 1297 o výmene Prače za Tartoskedd.

– na druhej strane v Bratislave dňa 24. júna toho istého roku bratislavský župan Ditrich,
– ďalej kastelán a služní, vydávajú svedectvo o dohode medzi mestom a konventom spomínaného opátstva v Rakúsku aj vo veci hraníc osady Prača,

– naostatok 30. mája 1316 vo Viedni Mikuláš, opát kostola Panny Márie Škótskej a Otto, prior rádu kazateľov taktiež potvrdzuje výmenu Prače za Tartoskedd (7).

V tom čase obdobia po roku 1313 sa obe osady a to Prača a Dvorník zlúčujú v jednu obec, keď sa pre Praču používa prvý krát názov obce „Weinern“ (Weinern stv. Parachan) ale ďalej ľistinne aj pod ďalšími názvami. Už pred tým obdobím poukazujú odborníci tiež na možnú existenciu osady staršieho slovanského názvu Vinari, čo dosvedčuje jej uvedený mladší nemecký názov Weinern.

Tu treba pripomenúť, že roku 1311 daroval mnich František Columba konventu cistercítov kaplnku sv. Kataríny v Bratislave. Kaplnka bola v priestoroch kúrle, ktorú odkúpili cistercítom pred štyrmi rokmi a podľa nej pomenovali celú kúru ako „Dvor sv. Kataríny“. Od tých čias tento Dvor vystupoval vždy v súvislosti z Vajnorami. Odtiaľto spravoval konvent osadu a neskôr pri predaji Vajnor mestu Bratislavu predal zároveň kaplnku I Dvor sv. Kataríny I napriek tomu, že si cistercít v Heiligenkreutzu zabezpečili možnosť spravovať Vajnory. Postupom času bolo pre nich asi výhodnejšie dávať osadu so všetkými úžitkami do prenájmu mestu Bratislavie, ktorému jej neskôr aj predali.

Už začiatkom tohto storočia, pred týmito udalosťami, sú náznaky predaja obce. Hovorí o tom zo záznamov spisaného 13. augusta 1323 vo Vyšehrade, kde sa hovorí, že kráľ Karol I. súhlasi s tým, aby Peter syn Bydov a Ján Gumba predali osadu mestu Bratislavu. Avšak hned 20. septembra toho roka vydáva ten istý kráľ dekrét v ktorom mení predchádzajúce rozhodnutie a daruje mestu ako zem Dvorník a pri tom aj osadu s majetkom a tak na základe tejto dohody zostalo mestu Bratislavie poddanskou obcou až do skončenia feudalizmu. Potom hned obec poskytol aj trojročnú úľavu od daní (8).

V tomto období prichádza pravdepodobne k doosídľovaniu okolia Bratislavu, teda aj Vajnor, novými usadlíkmi. Dokazuje to nariadenie zo dňa 30. novembra 1344 z Vy-

Erb Vajnor zo 16. storočia

šehradu kráľom Ľudovítom I., v ktorom zakazuje prekážať tým, ktorí chcú zem Dvorník osídliť a tam sa usadiť. Toto rozhodnutie kráľa musel zobrať na vedomie aj bratislavský župan so sídlom v Budine zápisom z 8. mája 1348. Sám kráľ berie dokonca do ochrany týchto nových usadlíkov (9).

Další majitelia pozemkov v oblasti chotára, pochopiteľne gróf, sa spomínajú ešte mimo jurských aj pezinskí grófi v severnej časti chotára, kým vo východnej časti bol už v roku 1324 ako majiteľ poľnohospodárskej pôdy gróf Mikuláš, syn Lókosa z Čekliša, kým predtým bolo spomínané, že túto pôdu vlastnili opát z Heiligenkreutzu (Szentkerest) v Rakúsku. Nie sú však záznamy o predaji, alebo príp. delení týchto majetkov v oblasti Vajnor (10).

Vrátime sa však k cirkevným patriotom v obci. Zdá sa, že opátstvo cisteriánov

v tom čase ako majiteľ pozemkov vo Vajnoroch nemalo dostatok peňazí, lebo začinajú s predajom niektorých pozemkov, hlavne vlníc v prospech meštanostov z Bratislavы. Svedčí o tom aj jeden z prvých zápisov o súhlase opátstva v Heiligenkreutzi zo dňa 1. februára 1348, kde opát Konrád, ako aj konvent tohto kláštora schvaľuje predaj vlnice, syna Beňovho z Rače. Dalej Jánovi, synovi richtára Jakuba z Bratislavы, neskôršie aj ďalšiemu synovi Mikulášovi (11).

Takto sa stávajú postupne novými majiteľmi predtým cirkevných vlnohradov nielen príslušníci menovaného richtára (ovšem tieto boli neskôršie skonfiskované, t. j. zabraté), ale k vlastníctvu vlnikajúcich vlníc prichádza aj ďalšia smotánka bratislavských páнов a meštanostov.